

Proslava četrdesete obljetnice upisa studenata na Medicinski fakultet u Zagrebu (1945-1985)

Celebration of the 40th Anniversary of the Admission of Students to the Medical Faculty in Zagreb (1945-1985)

Stojan Knežević

Medicinska akademija Hrvatske

Medical Academy of Croatia

Prispjelo: 27. studenog 1985.

U sastavu Medicinske akademije Hrvatske Odbor za proslavu 40. obljetnice upisa studenata na Medicinski fakultet u Zagrebu, u sastavu: Stojan Knežević, predsjednik, Milan Ferković, Mijo Jovanović, Anica Jušić, Ahmed Muzaferija, Vedran Nutrizio, Stjepan Plavec, Mijo Šimunić, Radoslav Škarica i Nada Zenić, članovi, — pozvao je sve kolegice i kolege »klase 1945/46.« direktnim putem, te pismima upućenim preko većih zdravstvenih radnih organizacija i na kraju oglasima u Vjesniku, Delu, Politici i Oslobođenju da se okupe 25. i 26. listopada 1985. godine u Zagrebu na svoj 40-godišnji jubilarni sastanak. Premda, i pored svih naših nastojanja, jedan broj kolega nije bio obaviješten o sastanku ipak nas se okupilo oko 350 iz svih krajeva Jugoslavije. A pojedinci su stigli iz Italije, SR Njemačke, Velike Britanije, pa čak i iz Sjedinjenih Američkih Država.

Prvi sastanak otpočeo je 25. listopada 1985. godine u 18 sati, u društvenim prostorijama palače INA-NAFTAPLINA, u Zagrebu, Šubićeva ulica broj 29, kada je izvršena registracija, uručivanje pisanih dobrodošla i podjela prigodnih značaka.

Atmosfera ovog dugočekivanog susreta bila je srdačna i uzbudljiva. Tome je pridonijela želja za sastankom, tiha glazba po izboru Stjepana Plaveca, udobnost prostorija i toplo gostoprimstvo domaćina, INA-Naftaplin, koji nam je priredio koktel.

Pojedini kolege i kolegice sreli su se poslije 15 godina prvi put nakon naše proslave 25. godišnjice, a neki se nisu još dulje vidjeli. Najčešće smo se prepoznavali, ali se nismo znali po imenu. Značke na reverima nisu nam puno pomagale, jer nije bilo »praktično« svaki put stavljati naočale da se ime lakše pročita. Zato smo da si olakšamo prepoznavanje, glasno spominjali svoja imena, uz malo ironije, šale i veselja.

Kada su se međusobna čuđenja i veselja susreta smirila, došla je na red medicina i naše učešće u njoj, ali nisu bili zaboravljeni ni oni dragi i teški studentski dani, radne akcije, anegdote, ispiti, sastanci NSO-a i drugo. Pričanja su polako stizala do djece i unuka, a isto tako i do našeg večernjeg rastanka i posljednjeg dogovora za sutrašnji program.

Sutradan, 26. listopada 1985. godine, počelo je okupljanje pred Biološkom dvoranom već u 8 sati,

premda je sjednica bila zakazana u 9 sati. Baš kao i prije 40 godina, dvorana je bila prepuna bivših studenata, sada zrelih, umnih i uglednih ljudi, koji su sjedili, ili stajali na postraničnom stubištu, jer nije bilo mjesta u klupama. Kada su nastavnici ulazili u predavaonicu, jedva su se probijali do svojih mjesta. Ta scena ponovnog sastanka bila je neponovljiva. Veliku dvoranu ispunili smo ljubavlju i oduševljenjem, žamorom i iščekivanjem. Dolazak predstavnika pokrovitelja, Skupštine grada Zagreba, druga Tomislava Torčića, a potom i naših nekadašnjih profesora i nastavnika: Zdravka Lorkovića, Rikarda Hauptfelda, Bože Metzgera, Jelene Krmpotić-Nemanić i Mihovila Proštenika — dočekan je pljeskom, poštovanjem i oduševljenjem. Kada se dvorana smirila, pojavili su se liječnici-pjevači iz kora Glazbene sekcije Zbora liječnika Hrvatske i otpjevali nam Matzovu »Carmen medicorum«. Tada nam je postalo jasno da smo se vratili u studentske dane i da držimo sat ne samo naše, već zaslugom svih nas i opće medicinske povijesti južnoslavjanskih naroda. U takvoj, sada već mirnoj, ali svečanoj atmosferi, riječ je uzeo Mijo Jovanović, pozdravljajući prisutne: predstavnika pokrovitelja, naše profesore, predsjednika Zbora liječnika Hrvatske Andriju Pavića, te našeg kolegu s godine, a sadašnjeg dekana Medicinskog fakulteta — Nijazu Hadžića.

Tada je, uz svečane i dirljive trenutke pristiglo vrijeme dostojno sjećanja na naše mrtve, što je Jovanović i iskazao toplim riječima, a mi prihvatili ustajanjem čin komemoracije.

Oduživši se tako nastavnicima i kolegama kojih više nema među nama, prišli smo drugom dijelu sastanka. Redom su — pokrovitelj, dekan, predsjednik Zbora i naši dragi profesori držali govore i evocirali sjećanja na gladne, ali časne godine našeg školovanja. Kako prilikom tih nastupa nisu izostala ni sjećanja na vedre trenutke proteklih dana, prisutni su svaki govor primali sa otvorenom radošću.

Nakon svakog govornika, jedna bi studentica medicine ili njen kolega čitali imena učesnika onim redom kako su se prethodne večeri zapisivali pri dolasku. Na tu veselu prozivku svečari bi se sa zadovoljstvom dizali i veselo mahali rukama. Na kraju, kada smo svi već bili prozvani, Anica Jušić je pro-

čitala svoj referat: »Mi, studenti 1945. godine«, a to je poslije nje načinio i pisac ovih redaka, obrađujući temu: »Mi, liječnici 1985. godine«, (oba referata prilazemo na kraju in extenso).

Međutim, sastanak nije bio završen nakon tih izlaganja. Slijedio je zatim kulturno-umjetnički program našeg kora, koji nam je izveo pet kompozicija naših poznatih skladatelja i na kraju, gotovo obavezno, »Uzoritku«.

U dobrom raspoloženju završio je naš sat sjećanja na prošlost, pa smo na poziv dekana pošli u novu zgradu Dekanata, gdje nam je bio priređen prijem. Uz po koji zalogaj i prigodnu kapljicu iločkog vina, razgovori su postajali sve bučniji, srdačniji i veselij.

Nakon toga, drug Tomislav Torčić primio je u gornjogradskoj vijećnici manji broj učesnika, što je bila dobra prilika da se iz usta uglednog zdravstvenog radnika čuje sve ono što je značila naša generacija liječnika za zdravstvo grada Zagreba, SR Hrvatske i cijele Jugoslavije. Na njegove riječi uzvratila je Biserka Drobnjak i još se jedanput zahvalila gradu Zagrebu za sve ono što nam je dao.

Vrhunac proslave odigrao se navečer u hotelu Interkontinental, gdje je bila zajednička večera i zabava s plesom. U lijepom i komfornom ambijentu izvrsnog hotela, veseli i raspoloženi, uz ugodnu glazbu našeg kolege Stjepana Plaveca i prijatnu intervenciju Petra Brajše i njegova sina Zorana, talentiranog flautiste, uz Pavla Korhausera, Milana Ferkovića i drugih — dočekali smo nedjeljno jutro, iz ljubili se na rastanku i poželjeli da se čim prije opet nađemo i sastanemo.

MI, STUDENTI 1945. GODINE Anica Jušić

Drage svečarice i svečari!

Kad se jednom prijeđe pola stoljeća života, onda sjećanja na događaje iz prvih dekada života postaju sve intenzivnija. Što se više bliži starost, to nam je u mislima sve više prisutna izgubljena mladost. To su stara psihologijska i psihijatrijska saznanja. Našom godišnjicom prebacujemo se u period prije 40 godina, u period koji bi kronološki i biološki trebao biti najljepši period našeg života. On je to bio i — nije bio. Ratni vjor je upravo stao, a pustoš i bijeda bila je svuda prisutna. S druge strane je među mnogim našim generacijama postojalo nešto što je činilo život vrijednim življenja, a to je bila želja za znanjem, veselje što možemo učiti i stvarati, graditi i pomoći, bez obzira na financijsku i karijerističku korist. U to vrijeme je u većoj mjeri bila prisutna drugarska solidarnost, koja je u bijedi očito čvršća nego u dobru. Pokušali smo anonimnom anketom evocirati konkretna sjećanja na ovaj teški, a opet emocijama i uspomnama bogati period. Međutim, samo oko 70 kolega je odgovorilo, tako da tek donekle možemo govoriti o izjavama reprezentativnim za skupinu. Citirat ćemo pojedina sjećanja i stavove s ciljem da ovi citati budu poticaj za daljnja obnavljanja uspomena i . . . katarze. Životno iskustvo je otupilo mnoge oštrice i učinilo nas širim i sposobnijim za poštovanje različitih stavova.

Odgovori na pitanje »Kojeg se događaja iz 1945. godine posebno i rado sjećate«, redali su se otprilike ovako.

I skupina odgovora:

- »Iza rata mi je sve bilo lijepo«.

- »Izuzetno prijateljstvo i kolegijalnost među studentima«.

— »Golemi politički, radni i društveni entuzijazam. To je, mislim, neponovljivo«.

- »Teško je samo jedan događaj izdvojiti«.

- »Rado se sjećam našeg iskrenog drugarstva na početku studija i našeg zanosa i iskrene vjere u bolju budućnost«.

Jedan kolega kaže: Rado se sjećam prvog susreta sa kolegama iz predstavništva studentske organizacije na Šalati. Na dan dolaska su nas odmah prihvatili i pitali: Dečki, gdje se hranite? Došli smo, naime, iz druge republike. Na naš odgovor »Još nigdje«, pružili su nam odmah bonove za hranu, za 3 dana u studentskoj menzi«.

Jedan drugi kolega se sjeća kako je došao vlakom u Zagreb a da nije znao ni gdje će spavati, ni gdje će jesti. Studentski dom u Runjaninovoj je bio bez vrata i prozora. Najprije je trebalo odstraniti malter s podova i izribati pod . . . , naravno, zajedničkim snagama.

Druga skupina odgovora: »Vremena su bila teška i događaja kojih se rado sjećam gotovo da nema«. »Uopće se prvih dana studija nerado sjećam, ali svakako su mi bili najdraži prvi ispiti koje sam polagao vrlo uspješno«.

Velika većina odgovora je vezana uz anatomiju. Opetovano se spominje prvo predavanje prof. Perovića, redovite gužve pred ulazom u Zavod za anatomiju da bi se uhvatilo mjesto u predavaonici, sreća onih koji su se već prvi dan uspjeli upisati na listu prof. Perovića za kolokvij kostiju.

Jedan se kolega sjeća malog sukoba sa prof. Perovićem. Kaže: »Bio sam još u Armiji. Dobio sam kratak dopust da obavim anatomsku sekciju i kolokviram. Nakon obavljene sekcije, zamolio sam prof. Perovića da odmah kolokviram jer mi je dopust bio pri kraju. Profesor je uzvratilo: 'Kolega, pa vi ne možete studirati medicinu ako niste na fakultetu i ne slušate predavanja. U strahu sam brzo nestao . . .«

Kolege se sjećaju anatomske kružoka, odnosno, učenja u kružocima, omladinskih radnih akcija, sastanaka s aktivistima NSO-e i sa zborom medicinara. Neki se čak sjećaju samog upisa na Medicinski fakultet i kolegice koja je pomogla pri ispunjavanju formulara.

Jedan se kolega sjeća sretnih trenutaka kad je dobio saveznu stipendiju, a drugi, opet, momenta kada je od Socijalnog ureda dobio na račun preboljelog hepatitisa 1 kg bijele tjestenine, 5 kg bijelog brašna i 1 kg suhih šljiva . . .

Jedna se kolegica sjeća para visokih cipela koje je dobila na pruzi Brčko-Banovići.

Kako vidite, onda nam nije trebalo mnogo pa da se osjetimo sretnima . . .

Na pitanje »Što mi je 1945. godine bilo posebno bolno«, odgovori su bili vrlo različiti. Jedan kolega je napisao: »Bili smo mladi i puni energije, pa u to vrijeme za mene ništa nije moglo biti posebno bolno«.

Najčešće se spominje neimaština, zimski kaputi sašiveni od UNRRINIH deka, nedostatak knjiga, odlazak iz roditeljskog doma u hladni podstanarski stan, bez stipendije a otac bez posla, ručak u menzi najčešće sastavljen od poriluka, geršla ili repe.

Jedan kolega se sjeća kako cijele zime nisu imali grijanja u studentskom domu. Išli su se grijati u radiatoru na kazalištu i kinu prije početka predstave. Onda bi se vraćali u dom i po čitave noći bi razgovarali, pokriveni preko glave jer od zime nisu mogli spavati.

Foto Marijan — Zagreb

Spominje se, naravno, gubitak najbližih, koje su uporno iščekivali, a nisu se nikada vratili.

Jedan se kolega sjeća »bolnog« događaja kad je pao na kolokvij u izostanku kod prof. Perovića. Druga kolegica, očito vrlo ambiciozna, bila je vrlo pogođena kada je iz biologije dobila samo — vrlo dobar.

Drugi kolege, oni sa smislom za crni humor — govore o neugodnom žvakanju pilećih kostiju i o vađenju očnjaka bez injekcije.

Moram citirati i kolege koji sa gorčinom govore: »Suzdržavam se od odgovora, bilo je mnogo grubosti!« Spominje se jedan sastanak u biološkoj dvorani i akcije koje se mogu shvatiti samo u atmosferi prvih poratnih godina.

Jedan je kolega predložio da se sve neugodno iz onoga perioda zaboravi. Predlažem i ja, stoga, da naglašavamo ono što nas veže, a toga ima vrlo mnogo, i da iz svega povučemo zaključak da je osnovno u životu biti čovjek, i to dobar čovjek.

I u završetku da još citiramo odgovore kolega na pitanje, »kakve sam planove planirao 1945. godine, a što planiram danas?«.

Niz kolega je htjelo postati kirurg, pedijatar ili pulmolog; ili raditi u nekoj grani teoretske medicine; ili biti klinički liječnik. Jedan je želio da što prije završi fakultet i specijalizaciju, da izbjegne sudbinu »seoskog doktora«. Drugi kolega je baš želio postati »narodni liječnik« i pola svog radnog vijeka je proveo van Zagreba. Jedan između kolega kaže: »Želio sam postati dobar liječnik i biti aktivan u raznim djelatnostima društvenog života«. Jedan je čak želio završiti likovnu akademiju.

Onaj kolega sa smislom za crni humor, napisao je da je u 1945. godini planirao da se »najede«. A na pitanje koji su mu planovi danas, rekao je da želi »što duže živjeti«.

Onaj kolega koji je napisao da je 1945. godine želio što prije početi raditi, za 1985. godinu kaže da želi što prije — prestati raditi.

O našim današnjim željama i planovima govorit će opširnije kolega Stojan Knežević.

MI, LIJEČNICI 1985. GODINE Stojan Knežević

Mi, nekadašnji studenti medicine iz poratne 1945. godine, sastajemo se opet ovdje na istom mjestu u Zagrebu, na istim pragovima predavaonica, učionica i vježbaonica da bismo ponovno osjetili u sebi zanos i uzbuđenje, ljubav i strah pred vještinom liječničkog zvanja, za koje smo se brižno pripremali. I doista, sada smo u ovim istim dvoranama, punih školskog daha, škrice sjedala, škrte svjetlosti i uskih vrata. Sve je ovdje isto, samo su se u ovoj kući kamene stepenice izlizale i snizile. Po njima se sada lakše penjati nego silaziti, a prije je bilo obratno. Promijenili su se i mladi ljudi koji sada po njima hodaju: brzo i popriječko, veselo i zamišljeno, sigurno i preplašeno. Dakle, pozornica je ista, ali je čeljad druga.

Ne znam da li je itko od nas ili netko u nas pokušao pružavati i sažimati prave razloge našeg izbora zvanja. Kažem da ne znam, međutim, ono što drugi o tom pišu, kao npr. Pierre Schneider, teško je prihvatiti. Naime, u tom slučaju mi bismo morali jedni u drugima gledati ljude opterećene kompleksima i porocima, mekušce i hipohondre, ambivalentnu svjetinu nejednake inteligencije, ali iste pohlepe za imetkom i slavom.

Ovakve se tvrdnje ne mogu prihvatiti drugačije nego širinom duha i tolerancijom duše, pod pretpostavkom da je svijet različit, ne samo po svojim geografskim dužinama i širinama, po svom izgledu, već i po svojim socijalnim, ekonomskim, psihološkim i drugim karakteristikama. Svijet je različit po svojim historijskim zavjetima i obavezama, po ljudskim potrebama, po svojim kulturama, vjerama, političkim usmjerenjima. A u našem slučaju još i po mjestu, položaju i vremenu liječnika u njemu.

Zato, kada se prisjetim naše generacije, pa i drugih koje su nas slijedile, prve i poratne, a kako smo u doba rata bili već podosta zreli, moglo bi se reći i ratne — onda bismo sve zaključke Schneidera i njegove psihološke studije o liječnicima, tim — kako on kaže — nepoznatim osobama, morali odbaciti, ili ih barem za nas i naše prilike ne prihvatiti.

Skupčani ratom i okupacijom, jadom i nevoljom, bolešću i smrću nas i naših najdražih, mi se odlučismo, jer nam je bilo vrijeme, za ovaj studij zato što je on mogao čovjeku najviše i najbrže pomoći. Kao da nam je i sama sloboda nalagala kamo nam je ići i što nam je raditi. Sjećam se Paul Eluarda i njegova viđenja slobode u prepjevu Drage Ivaniševića:

».....
Na zdravlju vraćenu,
Na opasnosti nestaloj,
Na nadanju bez sjećanja,
Pišem tvoje ime.

I snagom jedne riječi
Počinjem ponovo živjeti.
Rođen sam da te spoznam
I da te nazovem
Slobodo«.

Već smo onda znali da ljudi ne žive samo od onoga što znaju. Zato smo htjeli da živimo i od onoga u što smo vjerovali. Da bismo išli naprijed, morali smo imati ideale, a ne ciljeve. I mi smo ih imali.

Svojom odlukom za studij medicine, mi smo se odlučili davati, darivati, sebi oduzimati. Tko je od nas pomišljao na imetke, katedre i nakite o kojima piše Schneider. Rasuti s ovog učilišta kao mladi liječnici 1951, 1952. i 1953. godine, pošli smo u susret neizvjesnom, teškom i siromašnom liječničkom životu, posvud gdje su nas onda trebali, željeli i htjeli, svjesni činjenice da su liječnici odgovorni za ono što rade, ali još više i za ono što ne znaju i ne rade. Tako raspoređeni među svojim ljudima, nastavili smo s onim s čime smo i pošli u život: s ljubavlju i s vjerom u ljude. Zahvalnosti su slijedile, kasnije, ali ne uvijek i na vrijeme. Katkada su, štoviše, i zaobilazile one koji su ih zaslužili, ali ne i one koji su ih prisvojili. Da li je to zakon života nad zakonima pravde, ili je to nešto drugo? Vjerojatno, ovo potonje. Sociologija i biologija nemaju isti pogled na slučajnost i nužnost.

Vrijeme, makar tajna neizmjereno velika poput prostora, služi se riječima kao ljubav. Tako sada, kada se sjetimo 1945. godine i našeg upisa, učini nam se kao da nas je sve ovdje, sa svih strana skupila neka sreća obnovljenog življenja — sreća iz-

rasla iz pepela smrti — izrasla da se na takav način više ne ponovi, da se ljudskim duhom oplemeni.

Posijani nakon završenog studija po cijeloj zemlji, svatko je od nas u svakom kraju Jugoslavije imao kolegu, prijatelja i pobratima. Često smo se jedni drugima obračali, a ponekad i temeljnije surađivali, na istim programima radili, pa smo tako duh 1945. godine njegovali i širili. Bilo je podosta naših kolega koji su napuštali zemlju, pa, dapače, i Evropu, šireći tako duh našeg zajedništva po svim kontinentima. A i neki pojedinci odlazili su na kraće ili dulje vrijeme u inozemstvo, u strane klinike i institute, tamo se nećemo poučiti, pa kasnije to znanje kući donosili. Jer, nije moguće živjeti sâm kao pojedinac, sâm kao liječnica, zdravstvena ili znanstvena jedinica; sâm kao bilo kakav skup učeničkih ljudi — nije lako biti osamljen bez ikakve veze s medicinskim svijetom, koji je još prije nekoliko godina brojio 3 milijuna liječnika. A veliki i mudri William Osler još je prije stotinjak godina, kada je postavljao temelje američkoj medicini kazao: »Samo je jedna Republika Medicina na cijelom svijetu. Ona nema granica. Što jedni znaju danas, i drugi moraju saznati i naučiti sutra«.

Taj tok i protok znanja i misli nije u nas, za proteklih četiri desetljeća, tekao jednakomjerno i ravnopravno. Nije svatko od nas imao jednake mogućnosti da u nju umoči ruke, da osvježi lice, da obogati svoje, a time i naše zajedničko znanje i iskustvo. Štoviše, pojedini, krivo privilegirani, svoja su novostečena iskustva koristili više za isticanje vlastitog JA nego za potrebe zajednice. Tako je blijedio sjaj 1945. godine. Konsumtivizam je nagrižao altruizam, a time i naš liječnički humanizam.

Studij medicine u Zagrebu dao nam je koliko je najviše mogao. No, to su u starijoj i iskusnijoj, a kamo li ne u našoj medicinskoj školi, samo potporni zidovi znanja. Kasnije je svakom od nas ostalo puno toga da sam vlastitim radom i iskustvom, uz pomoć drugih, dogradi u vlastitoj kući svoje medicine. U tom poslu dalje izgradnje, pojedinci su se iz naše generacije vinuli do najviših vrhova naše i evropske medicine. Najveći nas je dio ostao u svojoj republici, na višem ili visokom mjestu u našoj struci. Malo je bilo onih koji su po vlastitom izobru, ili silom prilika, ostali usamljeni živeći u zabačenom kutku neke općine ili okruga. Ali, ako su tamo i ostajali, uvjeren sam da su taj narod voljeli i da im je ta ljubav, odanost i požrtvovnost časno uzvraćena.

Općenito, može se reći da je naša generacija liječnika u narodu bila toplo dočekanu, kao malo koja prije toga. To je i razumljivo obzirom na pomnjanje kadrova, različite poratne epidemije bolesti, na pokušaje iskorjenjivanja endemskih bolesti, te obzirom na ambicije i potrebe jedne socijalističke zemlje, kojoj je zdravstveni plan zaštite naroda jedan od najvažnijih dijelova političkog programa.

Narod nas je čekao i dočekao, a mi ga nismo iznevjerili. A da je to zaista istina, o tom svjedoče društvena, stručna, znanstvena i akademska priznanja i zvanja što ih nose desetine i desetine naših nekadašnjih članova NSO-a, suradnika sekcije za skripta, uredničkog odbora »Medicinara«, pjevačkog zbora, sportskog društva, radnika i udarnika radnih brigada itd. Pojedinačno, svaki je naš život pun događaja, uspjeha i neuspjeha, hvale i kudnje, slave i pokore, divljenja i zlobe. Pa baš zato, kada se ovako sastanemo kao danas, naša koža — ogledalo dobi, naše oči — kapi kiše, naše ruke — grane s vjetra — govore nam i bez riječi što je sve ostalo za nama. A ostali su, izvan otkrića znanstvene revolucije kojoj smo često bili publika, a pokatkad i pratnja, čvršći temelji zdravlja, u obitelji i nje-manj porodima, ostala su sela i gradovi veći i krepkiji

nego što su bili, djeca jedrija i učenija, manje je invalida među nama. Naša su polja sada plodnija, a rijeke i mora su nam plavnija. Kada se povučemo, a u sedmom smo desetljeću života, za nama će ostati naši medicinski nasljednici, ljudi koji će još dalje i šire gledati, ostat će svjetlije čekaonice, udobnije ordinacije, bogatije bolnice, suvremeniji instrumentarij, pravedniji život. A mi možemo gledati ispred i iza sebe sa zadovoljstvom, kao što to čini dobar domaćin gledajući svo svoje gospodarstvo, a ne samo jednu njiivu.

Da, mi nismo kadeti iz 1945. godine željni vrenja, vatre i dalekih skokova. Prije smo primali poruke znanosti kao poslanice, a sada kao pokušaje unapređenja nauke, kao npr. rendgenske, imunološke dijagnostike ili slično. Novi su lijekovi za nas nekada bili prave panaceje, a sada su to farmakološka dostignuća da se s tim modernim pripravcima terapijski više postigne, a nova otkrića — tek kada se dobro provjere — povećavaju nam znanja, ali proširuju i krug neznanja. Tako za nama ostaju prihvaćene, ali i kritički provjerene: antibakterijska i antivirusna terapija, psihofarmaci, antimetaboliti, kompjutorizirana rendgenska tehnika, digitalna angiografija, ultrazvuk, dinamička nuklearna medicina, novije zasade kliničke imunologije, kirurški i laserski nož i njihove tehnike aplicirane na srcu, mozgu i drugdje, monoklonska protutijela kao dijagnostička i ljekovita sredstva, ili bar kao nosioci terapijskog naboja.

Drage kolegice i kolege,

Mi više nismo oni koji smo bili; Foscolo bi rekao: »non son chi fui«. Manje smo zaneseni, jer smo stariji i zreliji. Nismo lakovjerni, jer smo postali kritični. Nismo, doduše, onako poletni kao što smo bili, ali smo zato promišljeni. Nismo naivni, povodljivi, olako uzbudljivi kao prije, sada smo mudriji. I zaista, ljudski život, a posebno ovaj medicinski, donosi kao nijedan drugi iskustvo i zrelost, duševnost i vidovitost, strpljivost i postojanost, potvrđenu vjeru u pošten posao koji smo radili, a radimo ga i sada.

Rekli smo, a mogli bismo još tko zna koliko puta ponoviti: »Učili smo i podučavali, pregledavali i liječili, razgrađivali staro i gradili novo. A dolazi vrijeme kada će oni koje smo mi učili, nas liječiti. No, dotada, a to samo da bude što kasnije, neka nam Seneka kaže što je to vrijeme — taj kontinuum koji kristalno teče, a nikad se ne okreće, možda — vrijeme kojeg ni nema«.

»Sve drugo je, moj Lucilije, tuđa svojina, samo je vrijeme naše... Priroda nam je dala jedino taj prolazni, nepostojani posjed, a s njega nas može svatko otjerati, svatko tko to poželi«. A na to mi dodajemo: »Ne damo se!« Jer, Cesarić bi nastavio: »Mi bdijemo u jednoj višoj javi!« E, pa onda i ostanimo u njoj, bar do našeg idućeg susreta, za pet, deset ili dvadeset godina, na istom mjestu.

Živjeli!